

POSTANOWIENIE

Dnia 30 listopada 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Monika Koba

w sprawie z wniosku Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w Warszawie
z udziałem Z. K.

o pozbawienie prawa prowadzenia działalności gospodarczej na własny rachunek
lub w ramach spółki cywilnej oraz pełnienia funkcji członka rady nadzorczej,
członka komisji rewizyjnej, reprezentanta lub pełnomocnika osoby fizycznej
prowadzącej działalność gospodarczą w zakresie tej działalności, spółki handlowej,
przedsiębiorstwa państwowego, spółdzielni, fundacji lub stowarzyszenia,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 30 listopada 2022 r.,
na skutek skargi kasacyjnej uczestnika
od postanowienia Sądu Okręgowego w Poznaniu
z dnia 19 kwietnia 2021 r., sygn. akt X Ga 1012/20,

- 1) odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2) zasądza od uczestnika Z. K. na rzecz wnioskodawcy Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w Warszawie kwotę 240 (dwieście czterdzieści) złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego,**
- 3) przyznaje od Skarbu Państwa - Sądu Okręgowego w Poznaniu na rzecz radcy prawnego G. B. kwotę 180 (sto osiemdziesiąt) złotych powiększoną o należny podatek od towarów i usług tytułem kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej uczestnikowi z urzędu w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 19 kwietnia 2021 r. Sąd Okręgowy w Poznaniu orzekając na skutek apelacji wnioskodawcy Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w Warszawie od postanowienia Sądu Rejonowego w Zielonej Górze z dnia 7 sierpnia 2020 r., pozbawił uczestnika postępowania Z. K. prawa prowadzenia działalności gospodarczej na własny rachunek lub w ramach spółki cywilnej oraz pełnienia funkcji członka rady nadzorczej, członka komisji rewizyjnej, reprezentanta lub pełnomocnika osoby fizycznej prowadzącej działalność gospodarczą w zakresie tej działalności, spółki handlowej, przedsiębiorstwa państwowego, spółdzielni, fundacji lub stowarzyszenia na okres dwóch lat; a w pozostałym zakresie wniosek oraz apelację oddalił i orzekł o kosztach postępowania za obie instancje.

Orzeczenie to zostało zaskarżone skargą kasacyjną przez uczestnika Z. K..

Skarżący we wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania powołał się na przesłanki z art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 4 k.p.c. Jego zdaniem skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona i jednocześnie w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne jakim jest wykazanie winy w toku postępowania upadłościowego przez wierzyciela oraz ustalenie, że samo zawinione naruszenie obowiązkom przewidzianym w art. 373 ust. 1 ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. Prawo upadłościowe (tekst. jedn. z 2022 r., poz. 1520 – dalej: „p.u.”) uzasadnia orzeczenie zakazu przewidzianego w tym przepisie. Jego zdaniem trafnie podkreśla się konieczność istnienia związku przyczynowego pomiędzy naruszeniem tych obowiązków, a skutkami tego naruszenia polegającymi w szczególności na obniżeniu wartości ekonomicznej przedsiębiorstwa upadłego i rozmiarem pokrzywdzenia wierzycieli, z czym nie mamy do czynienia w niniejszej sprawie z uwagi na fakt braku podstaw do przyjęcia, że swoim zachowaniem uczestnik obniżył wartość ekonomiczną przedsiębiorstwa.

Wnioskodawca w odpowiedzi na skargę kasacyjną wniósł o odmowę przyjęcia jej do rozpoznania i zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna jest nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia, którego rozpoznanie przez Sąd Najwyższy musi być uzasadnione względami o szczególnej

doniosłości, wykraczającymi poza indywidualny interes skarżącego, a mającymi swoje źródło w interesie publicznym. Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Sąd Najwyższy w ramach przedsądu bada tylko wskazane w skardze kasacyjnej okoliczności uzasadniające jej przyjęcie do rozpoznania, a nie podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie. Cel wymagania określonego w art. 398⁴ § 2 k.p.c. może być osiągnięty tylko przez powołanie i uzasadnienie istnienia przesłanek o charakterze publicznoprawnym, które będą mogły stanowić podstawę oceny skargi kasacyjnej pod kątem przyjęcia jej do rozpoznania.

W judykaturze Sądu Najwyższego utrwalił się pogląd, że wskazanie przyczyny określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. nakłada na skarżącego obowiązek przedstawienia zagadnienia o charakterze abstrakcyjnym wraz z argumentami prowadzącymi do rozbieżnych ocen prawnych, wykazania, że nie zostało ono rozstrzygnięte w dotychczasowym orzecznictwie, a wyjaśnienie go ma znaczenie nie tylko dla rozstrzygnięcia tej konkretnej sprawy, ale także innych podobnych spraw, przyczyniając się do rozwoju prawa. Nie może mieć charakteru kazuistycznego i służyć uzyskaniu przez skarżącego odpowiedzi odnośnie do kwalifikacji prawnej szczegółowych elementów podstawy faktycznej zaskarżonego orzeczenia (zob. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002, nr 1, poz. 11 i z 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, OSNC 2002, nr 12, poz. 151).

Wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania nie spełnia tych wymogów. Nie uzasadniono w nim zagadnienia prawnego, nie przeprowadzono analizy orzecznictwa i poglądów doktryny. Argumentacja skarżącego jest ogólnikowa, jednostronna i ogranicza się do przedstawienia własnego poglądu w opozycji do stanowiska prawnego Sądu drugiej instancji. Nie wykazuje zatem, że w sprawie ujawniło się zagadnienie wykładnicze o problemowym czy precedensowym charakterze, którego wyjaśnienie wymagałoby zaangażowania Sądu Najwyższego i sprzyjało rozwojowi prawa. Skarżący nie formułuje zagadnienia prawnego lecz

kwestionuje prawidłowość stosowania przez Sąd Okręgowy prawa materialnego i procesowego przytoczonego w podstawach skargi.

Ponadto, przesłanki orzeczenia zakazu pozbawienia praw – o którym mowa w art. 373 p.u. – są przedmiotem ugruntowanego stanowiska piśmiennictwa i orzecznictwa Sądu Najwyższego, a wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania nie przekonuje o potrzebie kolejnej wypowiedzi Sądu Najwyższego w tym przedmiocie. Samo tylko stwierdzenie winy w działaniu nie ma przesądzającego znaczenia dla orzeczenia zakazu. Sąd powinien łącznie wziąć pod uwagę obie przesłanki, które muszą być kumulatywnie spełnione: winę i skutki podejmowanego działania, w tym w szczególności obniżenie wartości ekonomicznej przedsiębiorstwa upadłego i rozmiar pokrzywdzenia wierzycieli (zob. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z 14 lutego 2006 r., II CSK 14/05, niepubl., z 24 września 2010 r., IV CSK 92/10, niepubl., z 27 kwietnia 2018 r., IV CSK 239/17, niepubl., z 30 listopada 2017 r., IV CSK 33/17, niepubl., z 2 marca 2016 r., V CSK 401/15, niepubl., i z 28 lutego 2019 r., V CSK 632/17, niepubl.). W orzecznictwie Sądu Najwyższego wyjaśniono także, że art. 373 ust. 2 p.u. nie wymaga procentowego lub kwotowego określenia obniżenia wartości ekonomicznej przedsiębiorstwa lub rozmiaru pokrzywdzenia wierzycieli (zob. postanowienia Sądu Najwyższego z 30 czerwca 2020 r., III CZP 61/19, Biuletyn SN – IC 2020, nr 7-8 oraz z 12 marca 2021 r., I CSKP 49/21, niepubl.).

Stwierdzono także, że o dłużniku niewypłacalnym można mówić w razie spełnienia jednej z dwóch przesłanek określonych w art. 11 p.u. – utraty zdolności płatniczej, czyli obiektywnego braku możliwości wykonywania swoich wymagalnych zobowiązań pieniężnych (art. 11 ust. 1-2) oraz przewagi zobowiązań nad majątkiem (art. 11 ust. 2 – 7). Przesłanki te są niezależne od siebie i wystarczy by spełniła się jedna z nich (zob. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z 24 czerwca 1999 r., III CKN 276/98, niepubl., z 19 grudnia 2002 r., V CKN 342/01, niepubl. oraz wyrok Sądu Najwyższego z 12 maja 2011 r., II UK 308/10, niepubl.). Wykonanie obowiązku zgłoszenia wniosku o ogłoszenie upadłości powinno zatem nastąpić w ustawowym terminie od zaistnienia, którejkolwiek z przesłanek niewypłacalności o której mowa w art. 11 p.u.

Przedmiotem orzecznictwa Sądu Najwyższego były także problemy intertemporalne, na tle regulacji znajdującej zastosowanie w sprawie (zob. m.in. uchwała Sądu Najwyższego z 19 lutego 2015 r., III CZP 105/14, OSNC 2015, nr 12, poz. 138 oraz postanowienia Sądu Najwyższego z 3 grudnia 2015 r., III CSK 37/15, niepubl., z 9 grudnia 2015 r., II CSK 55/15, niepubl., z 6 marca 2014r., V CSK 210/13, niepubl., i z 25 kwietnia 2014 r., II CSK 385/13, Biuletyn SN 2014, nr 9, str. 7). Zaniechania skarżącego w złożeniu wniosku o ogłoszenie upadłości stanowiące podstawę orzeczenia zakazu prowadzenia działalności gospodarczej, miały miejsce zarówno przed dniem wejścia w życie ustawy z dnia 15 maja 2015 r. Prawo restrukturyzacyjne (jedn. tekst: Dz. U. z 2019, poz. 243 ze zm., dalej: „Pr.r.”), jak i po jej wejściu w życie, do oceny skutków tego zaniechania stosuje się zatem przepisy Prawa upadłościowego po dokonanej w dniu 1 stycznia 2016 r. nowelizacji, natomiast do ustalenia stanu jego niewypłacalności należy stosować przepisy tej ustawy w obu jej brzmieniach, gdyż fakt ten zaistniał przed 1 stycznia 2016r., ale niewypłacalność trwała również po tej dacie (art. 452 ust. 2 i 3 pr. r.).

Zgodnie z utrwalonym stanowiskiem Sądu Najwyższego przez oczywistą zasadność skargi kasacyjnej (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.) należy natomiast rozumieć sytuację, w której skarga jest uzasadniona w sposób ewidentny, wskazując na rażące i poważne uchybienia zaskarżonego orzeczenia, które są możliwe do stwierdzenia bez konieczności prowadzenia bardziej złożonych rozumowań. Jedynie w takim wypadku możliwa jest kontrola prawomocnego orzeczenia sądu drugiej instancji w postępowaniu kasacyjnym. Obciążenie go oczywistą i istotną wadą wskazuje, że usunięcie tego orzeczenia z obrotu leży w interesie publicznym – a tym samym, że może dojść do realizacji celu skargi kasacyjnej, jako nadzwyczajnego środka zaskarżenia (tak np. Sąd Najwyższy w postanowieniach z 10 kwietnia 2013 r., III CSK 67/13, niepubl. i z 29 września 2017 r., V CSK 162/17, niepubl.).

Sytuacja taka w analizowanym przypadku nie zachodzi. Skarżący przy konstrukcji skargi twierdząc, że wnioskodawca nie wykazał przesłanek pozwalających na orzeczenie wobec niego zakazu prowadzenia działalności gospodarczej pominął, że skarga kasacyjna jest instrumentem prawidłowości stosowania prawa przez sądy, a nie instrumentem kontroli ustaleń faktycznych

przyjętych za podstawę zaskarżonego orzeczenia. Nie można zatem przenosić do postępowania kasacyjnego sporów dotyczących stanu faktycznego, gdyż jego ustalenie należy do sądów *meriti*, a Sąd Najwyższy nie ma w tym zakresie żadnych, ustrojowych ani procesowych kompetencji (zob. m.in. wyrok Sądu Najwyższego z 14 stycznia 2000 r., I CKN 1169/99, OSNC 1169/99, OSNC 2000, nr 7-8, poz. 139 oraz postanowienie Sądu Najwyższego z 18 lipca 2014 r., IV CSK 671/13, niepubl.). Skarżący zasad tych nie respektuje wielokrotnie w podstawach skargi i jej uzasadnieniu odwołując się do naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. mimo, że jego zgłaszanie w postępowaniu kasacyjnym jest niedopuszczalne (art. 398³ § 3 i 398¹³ § 2 k.p.c.).

Ponadto wszystkie kwestie, na których skarżący opiera twierdzenie o oczywistej zasadności skargi, były przedmiotem ustaleń i rozważań Sądu drugiej instancji. Nie można stwierdzić, by sformułowane przez ten Sąd wnioski były w oczywisty sposób nieprawidłowe, zgodnie z opisanym wyżej rozumieniem przesłanki oczywistej zasadności skargi. Podkreślenia także wymaga, nie jest możliwe jednoczesne wykazywanie, że w sprawie istnieje zagadnienie prawne dotyczące wykładni określonych przepisów prawa i że skarga oparta na naruszeniu tych przepisów jest oczywiście uzasadniona. Albo jest tak, że wykładnia danych przepisów jest prosta i w związku z tym, ich naruszenie jest oczywiste, albo tak, że wykładnia ta rodzi istotne zagadnienie prawne, wobec czego naruszenie przepisów nie może być oczywiste (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z 29 lipca 2015 r., I CSK 980/14, niepubl. i z 26 listopada 2013 r., I UK 291/13, niepubl.).

W konsekwencji analiza wniosku, na tle podstaw skargi oraz motywów zaskarżonego orzeczenia, nie prowadzi do oceny, że stanowi ono konsekwencję jaskrawych błędów w podejmowanych działaniach procesowych czy wykładni prawa.

Z tych względów Sąd Najwyższy, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, nie znajdując też okoliczności, które w ramach przedsądu jest obowiązany brać pod uwagę z urzędu.

O kosztach postępowania kasacyjnego Sąd Najwyższy orzekł na podstawie art. 520 § 3 w zw. z art. 391 § 1 w zw. z art. 398²¹ k.p.c. oraz § 8 ust. 1 pkt 3 w zw. z § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października

2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (jedn. tekst: Dz.U. z 2018 r., poz. 265).

O kosztach nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej skarżącemu z urzędu w postępowaniu kasacyjnym Sąd Najwyższy orzekł na podstawie § 14 ust. 1 pkt 3 w zw. z § 16 ust. 4 pkt 2 i § 4 ust. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego z urzędu (jedn. tekst: Dz.U. z 2019 r., poz. 68).

I.n